

بوم شهر

دکتر نفیسه مرصوصی

نشر فضا

وابسته به

موسسه علمی و فرهنگی فضا

چاپ اول، تهران، سال ۱۳۹۰ خورشیدی

عنوان و نام پدیدآور	:	بوم‌شهر/ اویراستاران پ. گافرن، گی هویسمان، فرانتس اسکالا؛ ترجمه نفیسه مرصوصی.
مشخصات نشر	:	تهران: نشر فضا، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۹۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	:	۵-۰۳-۵۶۳۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	عنوان به انگلیسی: Ecocity.
موضوع	:	بوم‌شناسی شهری (جامعه‌شناسی)
موضوع	:	شهرسازی -- تأثیر بر محیط‌زیست
موضوع	:	توسعه پایدار شهری
شناسه افزوده	:	گافرن، پ.، ویراستار
شناسه افزوده	:	Gaffron, P.
شناسه افزوده	:	هویسمان، گی، ویراستار
شناسه افزوده	:	Huisman, Gé
شناسه افزوده	:	اسکالا، فرانتس، ۱۹۲۱ - م.، ویراستار
شناسه افزوده	:	Skala, Franz
شناسه افزوده	:	مرصوص، نفیسه، ۱۳۳۶ - مترجم
رده بندی کنگره	:	HT۲۴۴/ب۸۷ ۱۳۸۹
رده بندی دیویی	:	۳۰۷/۷۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۲۰۵۳۲۷

نشر فضا

وابسته به

مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

بوم شهر

ترجمه: دکتر نفیسه مرصوصی

چاپ نخست: بهار ۱۳۹۰

تعداد: ۲۰۰۰ نسخه

ویراستار: مجید حیدری، سودابه فرهادی

ناظر فنی چاپ: شاهرخ اسمی

لیتوگرافی: طرح و رنگ

چاپ: ناصح

صحافی: آبی طرح فردا

طراحی روی جلد: مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

تمامی حقوق برای ناشر محفوظ می‌باشد.

شابک: ۵-۰۳-۵۶۳۸-۶۰۰-۹۷۸ ISBN: 978-600-5638-03-5

یادداشت ناشر

در میان کتاب‌هایی که روی به شهر و دانش شهرسازی دارند و "نشر فضا" به پی‌گیران و پژوهشگران این رشته تقدیم داشته است، کتاب "بوم شهر" نقشی ویژه داشته است زیرا نمایانگر چشم اندازی بوده که دانش‌های سرزمینی مدرن، در ژرفا، با یک‌دیگر دارند. "نشر فضا" به این مهم چشم دوخته تا بتواند شناخت بیش‌تر این افق را میسور سازد.

نشر فضا

وابسته به

مؤسسه علمی و فرهنگی فضا

فهرست مطالب

پیشگفتار (سخنی از مترجم)	۱۱
در گذاری از ریشه به گل (سخن بوم شهر) محمد منصور فلامکی	۱۳
۱ مقدمه و تعاریف	۲۱
۱.۱ مقدمه	۲۱
ویژگی‌ها و خصوصیات یک بوم شهر چیست؟	۲۴
چگونه یک بوم شهر از یک طرف با پروژه‌های توسعه نمونه	
و از سوی دیگر با توسعه‌های شهری معمول متفاوت است؟ ...	۲۵
چه معایی را می‌توان برای عاملان مختلف شناسایی کرد	۲۶
۲.۱ تعاریف	۲۷
۱.۲.۱ توسعه پایدار	۲۸
۲.۲.۱ قابلیت پویایی و دسترسی	۳۰
قابلیت دسترسی	۳۰
۳.۲.۱ بوم شهر	۳۱
۲ بوم شهر - اهداف	۳۲
۱.۲ اهداف کلی بوم شهر	۳۲

- ۲.۲ ایده بوم شهر ۳۵
- ۱.۲.۲ مفاهیم برنامه‌ریزی شهری که منجر به ایده بوم ۳۵
- شهر می‌شوند ۴۰
- ۲.۲.۲ مشخصه‌های یک بوم شهر ۴۲
- ۳.۲ عناصر توسعه و برنامه‌ریزی بوم شهر ۴۴
- ۴.۲ اهداف بوم شهر ۴۵
- ۱.۴.۲ اهداف محیطی (منطقه‌ای و شهری) ۴۶
- محیط طبیعی ۴۷
- محیط انسان ساخت ۴۹
- ۲.۴.۲ اهداف ساختار شهری ۵۰
- تقاضا برای زمین ۵۲
- کاربری زمین ۵۳
- فضای عمومی ۵۴
- چشم اندازها و فضاهای سبز ۵۵
- آسایش شهری ۵۵
- ساختمان‌ها ۵۶
- ۳.۴.۲ اهداف حمل و نقل ۵۹
- روش‌های آهسته - حمل و نقل عمومی ۶۰
- سفرهای موتورسیکلتی انفرادی ۶۲
- حمل و نقل کالا ۶۴
- ۴.۴.۲ اهداف جریان مواد و انرژی ۶۶
- انرژی ۶۸
- آب ۶۹
- مواد زائد ۷۰
- مصلح ساختمانی

۵.۴.۲ اهداف اقتصادی - اجتماعی	۷۱
مسائل اجتماعی	۷۳
اقتصاد	۷۴
هزینه‌ها	۷۵
۳ فرآیند برنامه‌ریزی یک بوم شهر	۷۷
۱.۳ توسعه شهری به عنوان یک روند دوره‌ای	۷۸
۲.۳ ایجاد یک بوم شهر: روش طراحی ترکیبی	۸۱
۳.۳ ایجاد یک بوم شهر - مشارکت	۸۳
۴.۳ ایجاد یک بوم شهر، نظارت و ارزیابی	۸۵
۴ مفاهیمی برای سکونت‌گاه‌های مدل بوم شهر	۸۹
۱.۴ بوم شهر بدایشی	۸۹
۱.۱.۴ اطلاعات کلی	۸۹
۲.۱.۴ توصیف پروژه	۹۰
ساختار شهری	۹۳
حمل و نقل	۹۷
تامین انرژی و جریان مواد	۹۸
اقتصادی - اجتماعی	۹۹
۳.۱.۴ نتایج پروژه - عناصر اصلی	۱۰۰
۲.۴ بوم شهر بارسلونا - ترينت نووا	۱۰۲
۱.۲.۴ اطلاعات کلی	۱۰۲
۲.۲.۴ توصیف پروژه	۱۰۳

- ۱۰۴ ساختار شهری
- ۱۰۵ حمل و نقل
- ۱۰۸ تأمین انرژی و جریان مواد
- ۱۰۹ اقتصادی - اجتماعی
- ۱۱۰ ۳.۲.۴ نتایج پروژه - عناصر کلیدی
- ۱۱۳ ۳.۴ بوم شهر گیور
- ۱۱۳ ۱.۳.۴ اطلاعات کلی
- ۱۱۴ ۲.۳.۴ توصیف پروژه
- ۱۱۴ ساختار شهری
- ۱۱۶ حمل و نقل
- ۱۱۹ تأمین انرژی و جریان مواد
- ۱۲۰ اقتصادی - اجتماعی
- ۱۲۱ ۳.۳.۴ نتایج پروژه - عناصر اصلی
- ۱۲۲ ۴.۴ بوم شهر تامپر - وورس
- ۱۲۲ ۱.۴.۴ اطلاعات کلی
- ۱۲۲ ۲.۴.۴ توصیف پروژه
- ۱۲۳ ساختار شهری
- ۱۲۶ حمل و نقل
- ۱۲۸ تأمین انرژی و جریان مواد
- ۱۲۹ مصالح ساختمانی و حرکت خاک
- ۱۳۰ مدیریت آب و ضایعات
- ۱۳۱ اقتصادی اجتماعی
- ۱۳۳ ۳.۴.۴ نتایج پروژه - عناصر کلیدی
- ۱۳۴ ۵.۴ بوم شهر تراناوا
- ۱۳۴ ۱.۵.۴ اطلاعات کلی

۱۳۵	۲.۵.۴ توصیف پروژه
۱۳۷	ساختار شهری
۱۳۷	حمل و نقل
۱۴۰	تأمین انرژی و جریان مواد
۱۴۱	اقتصادی - اجتماعی
۱۴۲	۳.۵.۴ نتایج پروژه - عناصر کلیدی
۱۴۴	۶.۴ بوم شهر توپینگن - درن دیگن
۱۴۴	۱.۶.۴ اطلاعات کلی
۱۴۵	۲.۶.۴ توصیف پروژه
۱۴۶	ساختار شهری
۱۴۷	حمل و نقل
۱۴۸	طرح جامع توپینگن
۱۵۰	تأمین انرژی و جریان مواد
۱۵۰	اقتصادی - اجتماعی
۱۵۲	۳.۶.۴ نتایج پروژه - عناصر کلیدی
۱۵۵	۷.۴ بوم شهر امبرتاید
۱۵۵	۱.۷.۴ اطلاعات کلی
۱۵۶	۲.۷.۴ توصیف پروژه
۱۵۸	ساختار شهری
۱۶۲	حمل و نقل
۱۶۳	تأمین انرژی و جریان مواد
۱۶۶	اقتصادی - اجتماعی
۱۶۷	۳.۷.۴ نتایج پروژه - عناصر کلیدی
۱۶۹	۵ نتایج پروژه بوم شهر

چه آموختیم؟ ۱۶۹

۱.۵ بوم شهر: مکان بهتر برای زندگی رویارویی ۱۶۹

آرمان‌ها و چالش‌ها ۱۶۹

۲.۵ ارزیابی برنامه‌ریزی انجام شده از مفاهیم فضایی بوم شهر ۱۷۲

۱.۲.۵ ارزیابی پیش از اجرا ۱۷۲

۲.۲.۵ ابزار ارزیابی ۱۷۳

۳.۲.۵ نتایج ارزیابی ۱۷۵

۳.۵ نتیجه بخشی ۱۷۷

۱.۴.۵ برنامه‌ریزی شهری ۱۷۷

۲.۳.۵ حمل و نقل ۱۸۰

۳.۳.۵ تأمین انرژی ۱۸۱

۴.۳.۵ جریان مواد ۱۸۲

۵.۳.۵ ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی ۱۸۳

۴.۵ موانع و عوامل موقعیت ۱۸۵

۱.۴.۵ موانع توسعه پایدار شهری ۱۸۶

۲.۴.۵ عوامل موفقیت توسعه پایدار شهری ۱۸۸

پیشگفتار

سخنی از مترجم

بیش از دو قرن تلاش انسان در مسیر توسعه صنعتی و رشد اقتصادی با رویکرد مادی و رها کردن باورهای معنوی نسبت به جهان هستی و تعهدات انسانی در قبال نظام هستی و قوانین محیط زیست، علمی دانستن انکار روح و شعور حاکم بر جهان خلقت، تصور فریبنده و سراب گونه دستیابی به رفاه و خوشبختی نوع بشر تنها با تکیه بر دستاوردهای علمی و فن آوری و بالاخره بهره برداری بی قید و شرط از منابع محیطی به عنوان خروجی این فرآیند، جامعه جهانی را به مرزهای چیران ناپذیر در بحران‌های محیطی و انسانی رسانده است.

در همین راستا میراث قرن‌ها تلاش اجداد بشر به ویژه در مشرق زمین در ساخت و طراحی سکونت‌گاه‌های منطبق با محیط زیست و حتی با مفهومی وسیع‌تر با نظم کیهانی که فضاها را تامین کننده آسایش و رفاه مادی و معنوی انسان‌ها را با حفظ تعادل اکولوژیک از طریق تفکر اندیشمندانه و متعهدانه و همه سو نگر به جهان هستی، به وجود آورده بودند، به فضاها، جرم خیز، روان پریش، حرص آلود و دور از اصول اخلاقی و انسانی تبدیل شد. دستاورد فرآیند مادی گرایانه طراحی و ساخت شهرها، افزایش هزینه زندگی برای تامین انرژی، نابودی منابع سوخت فسیلی غیر قابل تجدید، آلودگی محیطی، افزایش ناامنی و مشکلات اجتماعی و فرهنگی، ایجاد حس بی هویتی و بالاخره کالایی شدن همه چیز حتی انسان است.

با به صدا درآمدن این فجایع آشکار، اندیشمندان جامعه جهانی به چاره اندیشی برای

برون رفت از مشکلات و معضلات ناشی از عملکرد انسانی وادار شده‌اند. مفاهیم توسعه پایدار و بوم شهر نیز در همین رابطه به وجود آمده‌اند. گرچه این تلاش‌ها بسیار ارزنده و قابل تقدیر هستند (در صورتی که از دست اندازی سرمایه داری جهانی و سوء استفاده از آن‌ها در امان بمانند)، اما از آن‌جا که تاکید بر شاخص‌های معنوی در این مفاهیم ریشه‌دار و براساس عقاید و باورهای معنوی اصیل نیست، و مفاهیم معنوی با تفکرات مادی و الحادی تناقض و تضاد ماهوی دارند، بنابراین نمی‌توانند جامعه انسانی را به بوم شهرهای آرمانی رهنمون شوند. از این رو تنها راه نجات بشر بازگشت به باورهای معنوی و تعالیم انبیا الهی و جبران عملکرد گذشته خود است.

نوشتار حاضر جلد اول مجموعه‌ای است بر اساس مفاهیمی که اتحادیه اروپا در تعریف پروژه‌های اجرایی بوم شهر به عنوان راهنمای اجرای پروژه‌های بوم شهری تهیه نموده است.

فصل اول به تعاریف و شاخص‌ها و فصل دوم به طرح دیدگاه‌های گوناگون در طراحی بوم شهر می‌پردازد. فصل سوم فرآیند طراحی بوم شهر است و در فصل چهارم نیز مفاهیم به هفت الگوی بوم شهر مربوط می‌شود. فصل پنجم خلاصه‌ای از تجارب به دست آمده در طول اجرای پروژه بوم شهری است.

نقشه مرصوصی